

„A Természet” előfizetési ára
egy évre 6 koronán;
díszes bekötési tábla hozzá 2 korona.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkeszti és kiadja:

DR. LENDL ADOLF.

Budapest,

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Egyes rovarcsoportok tömeges megjelenése.

Azok közé a még meg nem fejtett természeti jelenségek közé, melyek az állati életben előfordulnak, az alsóbb rendű állatok egyes családjainak időnként jelentkező tömeges előfordulása is tartozik. Különösen bizonyos rovarcsoportok hemzsegése egyes években valóban titokszerű dolog.

Titokszerű különösen azért, mert gyakran nem egy-egy országban, vagy akár egy világrészben, hanem sokszor az egész föld kerekességén szanaszét mutatkozik.

És ehhez járul még az a különösség is, hogy nem csupán egy faj, vagy egy nem (genus), hanem gyakran egy egész rovarcsalád vagy rovarrend, melynek fajai a legkülönbözőbb életmódot viszik egyszerre, mintegy varázsszóra, nagy tömegben hemzsegnék és ha kártévkök, nagy károkat okoznak.

A legismertebb effele jelenségek közé tartoznak a „sáskajárások”. Csakhogy ez alatt a kifejezés alatt általában nagyon különböző fajok szereplése értődik. És ugyanakkor, mikor a szöcskék és sáskák hemzsegnék, tömegesen szoktak mutatkozni más egyenes szárnyú rovarok (*Orthoptera*) is, mely rendbe, t. i. az Orthopteraék rendjébe, a sáskák is tartoznak.

Az Orthopteraék néha 10–15 esztendeig szerényen viselkednek; azután egyszerre, ismeretlen okok folytán, szaporodásuk óriási méreteket ölt, ami rendszeren 2–3 évig eltart, azután ismét megfogynak, sőt egyes hemzsegye szerepelt fajok egészen eltűnnek.

Még sok ember előtt ismeretes, hogy 1888-tól

kezdvé több éven át szerepelt hazánkban egy azelőtt magyar földön sohasem látott sáska, t. i. a marokkói sáska (*Stauronolus maroccanus*). Budapest szomszédságától, t. i. Péczeltől kezdve le egész Torontál aljáig számos helyen olyan arányokban mutatkozott, hogy heteken át folyt a sáskahajtás kisebb-nagyobb erővel, helyenkint, például Szegeden és Torontálban, több ezer emberrel naponként. Amde ugyanazokban az években nemesak a marokkói sáska hemzsegett, hanem tömérdek egyénmennyiségben uralkodott az olasz sáska (*Caloptenus italicus*) is. Nógrádban, Hevesben, Csongrádban és másutt. Megijesztette helyenkint a birtokosokat a marokkóival rokon kisebb faj: a *Stauronolus brevicollis*. Sőt még a vándorsáskával közel rokon *Pochytilus cinerascens* is, melyet némelyik könyv a valódi vándorsáska válfaja gyanánt ír le, szintén tekintélyes csapatokban mutatkozott a Nyírségben. De egyéb szöcskékből sem láttam sem megelőzőleg, sem azután soha annyi példányt, mint akkor, különösen 1888-tól 1893-ig. *Ordipoda*, *Stenobothrus*, *Gomphocerax*, *Trypoidis* és más nemek, meg fajok, csak úgy pattogtak, zörögtek az ember előtt, ha füves helyeken járt.

A szöcskék, sáskák nem maradtak magukban. A közönséges mezei tücsök (*Gryllus campestris*) néhol meglepő csapatokban jelentkezett, sőt 1888-ban Temesben egy helyen még a kulturnövényeket is megtámadta. Egy kisebb tücsökfaj (*Gryllus desertus melis*) még tömegesebben szerepelt és Békésben fiatal dohánypalánta ültetvényt tövig lerágott, úgy, hogy újból kellett ültetni; Versecezen és Fehértemplomban pedig

a fiatal szőlőhajtásokat tarolta le úgy, hogy ilyesmire megelőzőleg alig volt példa.

Nem csupán hazánkban volt abban az időben olyan sok egyenesszárnyú rovar, hanem Európa egyéb részeiben is, különösen déli Európában; sőt még Afrika északi partvidékein sem állottak másképen a dolgok, mert Algírban a francia kormány még nagyobb apparátussal irtatta a marokkói sáskát, mint nálunk.

Azután 10 évig valamelyes csöndesség lett ebben a rovarrendben, mintha szaporodó képességük kifáradt volna.

1904-től kezdve azonban újból hatalomra kezdtek vergődni, sőt sok helyen már egy évvel előbb mutatkoztak efféle előjelek és tavaly — 1905-ben — érte el, úgy látszik, boldogulásuk a tetőpontját. A főntebb ismertetett viszonyok némileg ismétlődtek hazánkban is. Sáskahírek érkeztek Kelet-Indiából, Észak-Amerikából és Afrikából, tehát úgyszólván az egész földkerekségről. Transzáiban például 1904 végén és 1905 elején (ott akkor van nyár, mikor nálunk tél van) annyi sáska volt, mint amennyi emberemlékezet óta sohasem. Az irtás ott arzénikummal folyik, még pedig úgy, hogy a vándorló sáskaraj előtt a fűvet néhány méternyi szélességben bepermetezik a méreggel. Mikor a raj odaérkezik, eszik abból a bepermetezett fűből és állítólag mind epusztul. Ha a raj nincs sűrűen együtt, akkor előbb összerelik és köröskörül egy meglehetősen széles övet bepermeteznek a méreggel és nyugodtan hagyják őket. Mikor a sáskák a körülpermetezett körből kifelé haladnak, útközben esznek az arzénos növényzetből. Persze, ezt csak a még meg nem szárnyasodott állatokkal lehet megtenni; mert ha már szárnyuk van, akkor az egész raj a levegőbe emelkedik és átrepül a megmérgezett övön. Az arzént ott nem tisztán használják, hanem cukorral keverik; azt állit-

ják ugyanis, hogy a cukornak nem tudnak ellentállni és mielőtt megérzik, azonnal esznek belőle. A keveréket úgy készítik, hogy fél kiló fehér arzénikumot vesznek negyed kiló szénsavas nátriumhoz és fél kiló cukorhoz. Mindhárom anyagot külön oldják föl és azután belehabarják 30—40—50 liter vízbe.

A mérgezést, ez magától értődik, csak olyan helyen hajthatják végre, ahová abban az évben már nem hajtanak márhat legelni. Azért közlegelőn ezt a módszert nem lehet alkalmazni, hanem csak magánbirtokon, ahol elég egyéb legelő vagy általában takarmány van ahhoz, hogy az arzénikummal kezeltet egy ideig nélkülözni lehet.

Európán, Ázsián és Afrikán kívül ugyanesak a múlt években még Amerika is bővelkedett sáskákban. Ott egész sereg faj szerepelt, különösen 1903-ban és 1904-ben, de 1905-ben a baj már csökkenőben volt; mindamellett az Egyesült-Államok kormánya még a múlt évben szükségesnek látta külön szakemberrel bejártni Nebraska, Colorado, Wyoming, Montana és Kansas államok megfelelő részeit.

Ezeket a tényeket áttekintve, az a sajátságos jelenség áll egyre tisztábban előttünk, hogy az egyenesszárnyú rovarok (sáskák és tücskök), bizonyos évso-rozatokban úgyszólván mind az öt világrészben elszaporodnak, már t. i. ott, ahol zavartalan megélhetésük lehetséges. Ezzel nem azt mondjuk, hogy általános csapás alakjában jelennek meg, hanem csak azt, hogy feltűnést keltenek. Mert hiszen az újabb gazdasági viszonyok közt a sáskaesapások egyre ritkábbak lesznek és a legtöbb emberlakta helyen már úgyszólván lehetetlenek. A sáskák t. i. csak ott bírnak kifejlődni a petékből, ahol a földet nem szántják. Azok a petetokok, amelyeket az eke kikelésük előtt megfordít, úgy, hogy a tok nyílása lefelé fordul, azokból a fiatal

Véres nap.

„A TERMÉSZET” eredeti tizedika. —

Képzetelemnek hétnépföldes esizmám bebarangolom a múlt élesbús emlékeit.

Olykor nagyot lépve megállok, szemeimet lehunyom s elmerengek azon, ami rég volt, eltűnt s vissza nem tér soha.

Ha a feltámasztott s a távol ködében vesző képeket látom, mélabús lelkemben sóhajtt fakasztanak e remi-niszzenezsiák.

Megragadok egyet s elmerengek rajta naphosszat, a többi futva menekül — eltűnik

Még sötét van.

Valaki zörgeti a kaput.

A szőnapadláson lábra pattan a „kvartett”. Elsőnek a fúrge Csárdás rohan le a létrán, a többi követi. Hangos ugatással nekirohannak a kapunak, kívül az utcán azonban megszólal egy ismerős mély hang:

Kuss.

Az ugató kopók egyenként elhallgatnak. Csak az öreg Dóda bufog még néhányszor. Mogorva az istemadta, mint valami vén asszony, ki egyre csak dohog és zsörtölődik.

Most kinyílik az ebédlő ajtaja.

A szobából kijön az öreg úr.

Zömök alakja kissé hizásnak indult, lassan és apró léptekkel a kapu felé esoszog. Közbe morog valamit, azután egyet ránt a zekéjén és gyorsan kinyitja a kaput.

Az utcáról bejön egy puskás ember. A gubája, a nagy bajusza csupa zuzmára: hideg van künn, ő pedig messziről jött.

A kvartett körülnyihogja-vihogja a két férfiút, ott esetlenek-botlanak a lábuk előtt, míg egy erőlyes „mars” le nem lohasztja víg kedvüket.

Elszontyorodva s mogorván egyenként félrekallognak. Nagyon megorrolták a kétszeri leszólást.

A fiatal pajkos az ebédlő ajtaja mellett fölkapja a fejét s ráviesorítja éles fogait arra a fehérségre, mely a sarokban gubbaszt.

Már itt vagy, nyavalyás?

A pointer vizsla, mert ő az, hetykén visszaszól:

Itt hát!

Most már a Csárdás úr is közbeszól:

Ingyenélő! Megint reszketsz, mint a nyárfalevél?

A vizsla fölugrik. Minden szál szőre az égnek áll. Az izgalomtól úgy remeg, mintha a hideg rázna.

Mi kell esahos banda?

Többet nem is moroghat, mert a kvartett, mint a kilőtt golyó, ráveti magát a pointerre.

A rettenetes zenebonóra megfordul a nagy bajuszú

sáska nem tud kivergődni a föld színére, tehát elpusztul. Ennélfogva szöeske, sáska csak ott fejlődhetik ki nagyobb számban, ahol legelő, füves helyek, szárazabb talajú rétek, lúczernások és általában olyan területek vannak, melyek talaját ekével nem zavarják. De mivel ma már a szántóföldek majdnem mindenfelé 6-szor, sőt 10-szer is több talajfelületet foglalnak el, mint a nem szántott részek, ennélfogva olyan arányú sáskaesapások, mint aminők régi időkben fordultak elő, már a fizikai lehetetlenségek közé tartoznak és csak helyi jelentőségűek szoktak lenni; az ilyen lokális bajokon azonban nem nehéz segíteni.

Az ilyen, az egész földön jóformán egyidőben mutatkozó tömegesebb fellépések már inkább tudományos szempontból érdekesek, mintsem nemzetgazdasági jelentőségűek. Már azért is érdekesek tudományos szempontból, mivel más rovarrendekben is hasonló viszonyok uralkodnak. Vannak ugyanis évek, mikor az orrmányos bogarak szaporodnak el föltűnő módon, majd ismét a levélbogarak (*Chrysomelidae*), a közéjük tartozó földi bolhákkal együtt. Néha a futóbogarak, majd ismét az éjjeli vagy nappali lepkek, egyes légyesaládok, a méhfélék, stb. stb. És ha az ember adatokat kap távoli országokból, azok gyakran igen föltűnően egyeznek az itteniekkel.

Magyarország középső részeiben az utóbbi 10 évben például a közönséges cserebogár (*Melolontha vulgaris*) a multhoz képest valóban sokat vesztett jelentőségéből. Nem pusztult ugyan ki, kárt is tesz itt-ott valamelyest, de azok a kopaszra vágott egész erdőségek, melyek még 20 év előtt nem tartoztak a ritkaságok közé, a legközelebbi multhban alig-alig voltak láthatók. Az én lakóhelyem környékén a szó valódi értelmében vett „cserebogárév” 1888 óta nem is volt; csak a vörösnyakú cserebogár (*Melolontha*

hippocastani) szerepelt itt-ott észrevehető mennyiségben, még pedig futóhomokon, mert ennek a fajnak a kvarczhomok az otthona.

De cserebogár dolgában szakasztottan ilyenek a viszonyok Európa északibb részeiben is. Így például Magdeburgból kaptam tavaly levelet (melynek írója semmit sem tudott a magyarországi viszonyokról), azzal a közléssel, hogy náluk az utóbbi időben a cserebogáresztendők úgyszólván egészen megszűntek; vagyis azokban az években, melyekben a cserebogárnak tömegesen kellett volna jelentkeznie, alig volt több, mint normális években. És ezt lehet mondani a zöld cserebogarakról is (*Anomala*), melyek az utóbbi időben szintén nagyon szerényen viselték magukat. Csupán az arató bogár (*Polyphylla fullo*) röpült tavaly nagyobb számban.

A galagonyapille (*Aporia crataegi*) hosszú kimaradás után az 1897-ik és 1898-ik években tömegesen mutatkozott nemesak Magyarországon, hanem Ausztriában és Oroszországban is, tehát óriási területen. Azután egyszerre majdnem egészen eltűnt. Tavaly ismét kezdett jelentkezni és nem lehetetlen, hogy az idén némileg ismétlődik az 1897-iki rajzás és hernyórágás.

Hogy mi az oka ezeknek a föltűnő jelenségeknek, arra majd a jövő fog részletesebb és kielégítő feleletet adni. Hiszen felelni persze most is tudunk az ilyen kérdésre, mert egyszerűen azt mondjuk, hogy olyan években, mikor valamelyik rovarfaj szerény mennyiségben jelentkezik, olyankor természetes ellenségei nem engedik elszaporodni, hanem elnyomják. Olyan években ellenben, mikor egyes fajok vagy családok, sőt rendek is, nagy tömegekben jelentkeznek, olyankor természetes ellenségeiket éri valami baj, úgy hogy ezek amazokat nem bírják sakkban tartani. Hat hiszen az

ember. A sarokból fölkapja a nagymosásra előkészített dózsa vizet s a guruló kutyabolyra önti.

A hideg fürdő szétugrasztja a marakodókat.

A kopók az udvar felé inálnak, a megtépázott vízslá pedig lekuczorog a szobaküszöb sarkába.

Most ismét kinyílik a kapu.

A férfiú, aki bejött, lekanyarítja válláról fegyverét s rakasztja az özlábas fogásra. Gyors léptekkel az udvar felé siet s benyit az irodába.

Valaki azonban kint rekedt az udvaron.

A kvartett összeverődik. A korán kelt vendéget megszagolják, de nem bántják, hisz ez a legjobb pajtasuk: a Vigyáz úrú.

A vezérkopó barátságosan megszólítja:

Korán keltél, koma!

Korán bizony. Vadászat lesz feleli a kérdezett.

Vadászat lesz? kíváncsiaskodik valamennyi.

Az bizony! Még pedig a javából!

Honnan tudod?

A gazdám reggel megezírógatott: Vigyi, ma meleg napot lesz. Vadászniokat hajszolunk.

Tyűh, de jó lesz morogja a fiatal Csardas s nagyot esetteg fogaiyal.

Többet nem is terelérhetnek, mert a konyhaból kjön a ezorkás tíú s lánzra fűzi a kopókat.

Az iroda asztala körül vadászok ülnek.

A nagy bajszú valamit mesél, a többiek jözzuen

kaczagnak. Vadászokról érdekes történeteket talál föl, melyek megneveztetik hallgatóit.

Az udvaron most előáll a szán.

Itt az indulás ideje.

Az összefűzött kopók vígan az ülés ala ugranak, lévén régóta ez a megszokott helyük. Hátzsák, puska s bunda fölkerül az ülésekre, a vadászok erősen egymáshoz simulnak, a szán pedig élénk esengő-szó mellett kirobog az országútra.

A Jaselnik-meredek gerinczén, az ország legészakibb határán van a kijelölt állásom.

Köröskörül hóborította hegyek: az erdős Kárpatok magas ormai meredeznek előttem, északon pedig ott kéklenek a galicziai rohási őserdők, melyek az ég peremén összeölekeznek a távoli messzeség sötét felhőivel.

A szaggatott mély völgy fenekén hosszan elnyújtva fekszik a határszéli kis falucska, melynek lakói nyáron a havasi réteken pásztorkodva élék napjaikat.

A tél nem az ő világuk!

Kis vityillók bábos kalyhái mellett egyre csak a tavasz ébredését lesik, mely a nagy hegyekről is letakarítja a hópalástot. Valóságos kis nomád fészek, mely a mi modern világunktól teljesen elzárva ott húzódik meg a fenyők koszorúta hegyek lábánál.

Alattam a meredek hegyoldalon áthatolhatatlan sűrű-

bizonyos, hogy így van. Mert minden rovar annyi petét rak, hogy két év alatt, sőt némelyik fajból már a következő évben is óriási tömegeknek kellene mutatkozniuk, ha természetes ellenségeik nem irtanák őket.

Csak hogy az ilyen felelet körülbelül olyan, mintha azt mondanák: „Azért volt olyan rettentő nagy árvíz, mivel sok víz volt a folyóban.” A mi logikai tekintetben egészen biztos és megtámadhatatlan igazság.

A természetes ellenségek azonban igen sokfélék: száz- és ezerféle ragadozó és elősködő rovar, azután pók, százlábú, madár és rovarevő emlős. Természetes ellenség minden bacillus is, amelyik rovarepidémiákat okoz. Közvetve vagy közvetlenül ellenséges faktorok az időjárási viszonyok is. A tudomány mai állapotában, mivel még igen kevés az idevágó megfigyelés, megközelítve sem tudunk kielégítő feleletet adni affele kérdésekre, hogy bizonyos rovarfajcsoportok mitől hatalmasodnak el, vagyis inkább mitől fogynak meg bizonyos évsorozatokban?

Fölületesen lehet ugyan mondani valamit és példákat is lehet fölhozni ilyen fölületes magyarázatokra. De mihielyt tüzetesebben kezdjük firtatni a dolgot, mindjárt előbukkanik az okoskodás gyengélábú volta.

Igy például a sáskák tömeges elszaporodását a szárazságra szokás visszavezetni. Nem is lehet tagadni, hogy azok az egyenes szárnyúak, amelyek már természetből száraz helyeket kedvelnek, nagyon nedves években nem jól érzik magukat. Csak hogy az egész földön egyszerre nincs aszály. Mert a csapadék majdnem minden évben meglehetősen egyforma, esupán az elosztástól függ a dolog. Nálunk, Magyarország középső és déli sík tájain 20 év közül 15-ben kellene sáskajárásoknak előfordulniuk, mert a mi éghajlati viszonyaink közt 20 év között nem igen szokott 5-nél több nedves esztendő előfordulni.

ség terpeszkedik, mely a gerincez behorpadásában átesap a szomszédos Galicziába.

A keskeny ösvényen áll Tódor, a mi kitünő vadászunk. Puskája a hóna alatt van, néha egyet ránt hosszú bajuszán, azután ismét mozdulatlanul, mereven áll.

Valóságos előszobor. Úgy látszik, hogy a halotti természet fonséges esöndje s nyugalma megigézte az ő lelkét is. A völgyben fölbúg a vadászkiált, most kezdődik a hajtás. A czorkás tüi leoldja a kopók nyakaról a láncot, azok vigan nekivágnak a fiatalos sűrűségnek.

Sokáig semmi nesz, semmi hang!

Egyszerre csak pokoli zürzavar tör ki. Harom kopó nekifekszik egy fölriasztott nyúl nyomának és esaholva atváltanak a lengyelek szomszédos erdejébe.

Azokat is csak este látjuk viszont!

A hogyoldalban most megszólal derék kutyám, a Vigyáz hangja.

Egy helyen tompán és sűrűn jelez. Olyan az ő szag-gatott mély ugatása, mint a távoli harangzúgás. Vaddisznókra bukkant, azokkal mulatgat.

A jelzés most megkötszereződik, a fiatal Csárdás is ott van már a konda mellett.

A kutyák lassan-lassan belemelegszenek a küzdelembe, a támadók és védekezők között egyre tüzesebb lesz a harc.

Egy pillanatra megszűnik a esaholás.

A rettentés, robog, mely a sűrűségből feltáratk

Afrikában, Algirban, Tuniszban, Marokkóban a sáskáknak minden áldott évben meg kellene ismételniök a bibliabeli állapotot: az egyiptomi esapások közt ismeretessé vált sáskajárást. Mert hiszen mindezekben az országokban jól terem a datolya, már pedig a datolyagyümölcsnek már akkor is vége van, ha két-három esős nap következik egymás után. Hasonló az állapot Amerikában a coloradoi tájakon. Mindezekben a tipikusan száraz tájakon a legnedvesebb években sem esik annyi eső, mint nálunk a legszárazabb évben. Ott tehát a legnedvesebb évben is nagyobb sáskajárásoknak kellene előfordulniuk, mint minálunk a legszárazabb évek folyamán. És mégis úgy áll a dolog, hogy ott is csak időnkint szaporodnak el nagyobb mennyiségben az egyenesszárnyúak és — sajátságos módon — többnyire olyankor, mikor minálunk.

Nálunk az 1888-ki év nem volt épen száraz. Sőt mikor Péczelen irtottuk a marokkói sáskát, bőven volt részünk a nyári záporokban. És mégis, a rákövetkező 89-ki évben volt az igazi sáskariadalom az ország nagy részében, ámbár az az év sem volt nagyon száraz, sőt hatalmas felhőszakadások tartották nedvesen a talajt, annélkül, hogy a szöcskék, sáskák, valami bajt kaptak volna a nedvességtől.

Különben a *vándorsáska* nem is száraz helyeken szokott kifejlődni, hanem nedves réteken, sásos, nádas helyeken; csak azt az egyet kívánja meg, hogy petetokjai egészen víz alá ne kerüljenek.

Ugyanesek harmatos réteken élnek a tücskök is és ezek még hozzá földalatti lakásokban tartózkodnak a nap egy részében, ahol a talajnedvességtől a levegő okvetetlenül tele van vízpárával. Ha tehát a földfeletti és földalatti egyenesszárnyúak ugyanazon években uralkodnak, továbbá a lápos, nádas rétek lakói is, valamint a kis *Tridactylus (Nya) variegatus* is, mely

hozzám a gerincezre, elárulja azt, hogy valamelyik fekete esuhás a kutyákra vetette magát. Azok persze ügyesen széjjelrebbennek, azután újból tovább folyik a jelzés, meg a marakodás. A pokoli hangzavarba olykor belenyilallik a konda vezető vén koczanak felhördülése, a malacok sívalkodása, a tördelő galyak s a hó ropogása.

Gyönyörűség ezt vadászfülnek hallgatni!

A völgy alján felmordul egy vontatott vékony hang:

Hajrá Vigyi, hajrá Csárdás!

Most már megindul a konda.

Jönnök lassan a gerincez felé.

A zaj még egyre nő. A kutyák dühösen támadnak, marakodnak; csak úgy zúg az erdő a különféle hangok keverékétől.

Az előszobor hirtelen megmozdult s arezhoz kapja fegyverét.

Csak azt látom, hogy egy óriási szürke állat öhyire fölveti testét a levegőbe, azután belezuhan az erdő sűrűjébe.

Lövés után nyüzsgő fekete pontok tolnak ki az ösvényre, másodszer is megszólal a jó puska.

Ami azután történik, toll leírni képtelen!

A kutyák a duplazásra kiöhannek a sűrűségből s egy vergődő disznóra vetik magukat.

Lövésre nincs kilátásom, odafutok hát én is.

Főbor meghökkenve áll s bámul valamire.

Arizan egyszerre csak kivéri magát az öröm mámorá. Hihetetlen látvány tárul szemem elé!

pedig kizárólag csak nedves talajfelületen tartózkodik, úgy bizonyos, hogy az az ok, mely mindezeket az egyenesszárnyúakat egy időben elszaporodni engedi, a szárazság maga nem lehet. Különösen a legutóbb említett *Tridactylus*, mely a talaj nedvességét megköveteli, szól az ilyen föltevés ellen; pedig a 80-as évek végén és a 90-es évek elején a többi Orthopteronnal együtt ez is olyan tömegesen jelent meg, mint azelőtt soha, később azonban jóformán egészen eltűnt, akár volt nedvesség, akár nem.

Számtalan ilyen nyílt kérdés van a rovaréletet illetőleg. Csakhogy az a tömérdek rovarász, aki a földön él, majdnem mind csak gyűjt és fajokat határoz, az életviszonyokkal, az előfordulás tömegességével ellenben nem sokat törődik és efféle följegyzésekkel nem szeret foglalkozni.

Valószínű, hogy a tömeges megjelenésnek, valamint az eltűnésnek, közvetlenül vagy közvetve, a bacillusok és általában a rovarbetegségeket okozó gombák a főokai, melyek néha igen összeapasztanak egy fajt, majd pedig — épen ellenkezőleg — ennek a fajnak természetes rovarellenségeit támadják meg.

Körülbelül olyanformák ezek az állapotok, mint aminőket az emberi járványos betegségekből látunk uralkodni. Ezek sem függenek föltétlenül a megfigyelhető meteorológiai faktoroktól. Mert ha csupán ilyenektől függnének, akkor egészen biztosan meg lehetne mondani, hogy ilyen és ilyen időjárásban okvetlenül ezeknek és ezeknek a járványoknak kell uralkodniuk. De mivel az emberi járványokat az ismert meteorológiai viszonyok alapján biztosan megjósolni nem tudjuk, magától értődik, hogy olyan okoktól is kell függeniük, melyeket még nem ismerünk, illetve amelyek szerepét még nem tudjuk biztosan megállapítani.

A gombák és a legalsó rendű élőlények igen érzékenyek különféle behatásokkal szemben. Valószínű, hogy kozmikus okok, továbbá földünk delejességi viszonyai, különféle, eddig talán nem is ismert sugárzó energiák, a radio-aktivitást is beleértve, döntő szerepet játszanak egyik másik embert rontó, rovarölő mikroszervezet erőrejutásában és eltűnésében. És ennek révén az is nagyon valószínű, hogy a rovarok különféle csoportjainak fölszaporodása és megritkulása szintén nagyon függ az efféle, még rejtjelmes okoktól.

Úgy látszik, hogy egyszerre fogják leleplezni a bogárság és az emberiség járványainak eddig titokzatos elősegítő és elnyomó okait. Vagy a rovarepidémiák törvényeit fogják előbb földeríteni és ekkor az emberi betegségek törvényeit is analogia útján föl lehet majd ismerni, vagy pedig megfordítva.

Ha tehát a rovarok hemzsegését és megritkulását a föld legkülönbözőbb helyein gondosan és behatóan fogják megfigyelni és följegyezni, könnyen meglehet, hogy ezzel az emberi járványok okainak megismeréséhez is meg lesz adva a kulcs.

Sajó Károly.

Két disznó mozdulatlanul fekszik, a rugdalódzó harmadikkal úgy marakodnak a kutyák, hogy körülöttük porzik a hó.

Nagynehezen szétkergetjük a megvadult kopókat, a vergődő állat megkapja a kegyelemlövést.

És most jön a történet hihetetlen esattanója. Todor megszólal:

Először nem ezekre löttem!

Hát?

Egy óriási disznóra.

Akkor az is megvan, láttam gyönyörű halálugrasat, felelem.

Öt lépésnyire a sűrűségben ott is fekszik a 162 kilós göb, a szívét fúrta keresztül a golyó.

A ezorkás fiú is előkerül. Amint a zsákmányt meglátja, szinte eláll a lélegzete.

Gyorsan a faluba küldjük embereikért.

A jó gyerek örömmel társul a merdek hegyoldalon, néhányszor fölbukik, de gyorsan föl is tapaszkodik s fut-fut, mintha egy láthatatlan szellem üldöznék.

Elgondolkodom a történeten.

Két lövésre negy vaddisznó! Hihetetlen, mesészerű!

S hozza még a másodikkal harmad úgy lőteríteni, hogy valamennyi tizeden egyjegy össze, csak esodaltatos védtelennek muve lehet.

Közelebből megnezem a ritka zsákmányt.

Az első golyólovés szíven találta a vén göböt, a

második serétlövés kettőnek fejébe hatolt, a harmadiknak eltörte a gerincét.

Ezért a két páratlan lövésért érdemes volt az ország határáig fökapaszkodni.

A harmadik mellékvölgyben egyszerre pokoli láрма tör ki. A másik három kopó ott találkozott a konda életben maradt tagjaival, ők folytatják most a megkezdett hajszát. A zaj egyre távolodik a patak felé, hol az öreg urak helyezkedtek el.

Gyors egymásutánban négy lövés dördül el.

A halál most ott is aratja a maga áldozatait.

*

A község szélén kíváncsi emberek sokasága fogad bennünket.

A tömegeből kilép egy őszhajú, deres bajuszú ember: a falu bírása. Báránybőrös sipkáját leveszi s Todorhoz fordulva beszélni kezd:

Kora tavasztól késő őszig itt garazdalkodtak a határunkban, tünkre tették *kenyerlakot*: a burgonya-és zabtermést. Helyettünk te által boszút az ördögi fajzaton, azért áldjon meg az Isten!

Az öreg ember lehajol és kezet csokol a szerencés vadászunk. Azután gubájából kivész egy palinkás üveget s egy fél kenyert. Előbb megkínal bennünket, azután ő is iszik néhány kortyot.

Az egyszerű lélekek e keresetlen formában való megnyilatkozása nagyon meglehető.

A vadászati törvény reformálásához.

Igen tisztelt Szerkesztő ur! Beeses felhívása által érdememen felül megtisztelve érzem magamat. Amennyiben fogyó erőm megengedi, szívesen eleget teszek kívánságának. A vadászati sport s a kynológia terén talán felvittem a strázsamesteri rangig? Ma pedig, amidőn az államélet minden vonatkozásában a szó szoros értelmében a feje tetejére van állítva, szinte szívesen vonulok a fentemlitett két térre vissza. Képes vagyok-e még valami figyelemreméltót mondani? Azt ön ítélje meg.

Szóljunk ma a vadászatról. Az 1883. XX. és XXIII. törvénycikkek nem egészen váltak be s a nyugalom visszatérével okvetlen javításra szorulnak. Az alábbiakban az előkészítés alkalmával az országos vadászati védegyesületnél per longum et latum tárgyaltam e kérdést. Egyáltalán figyelembe nem vett prognossicumaim szóról-szóra bevalóttak. Nem szándékom per extensum szólani, csupán in nucleo szabadjon néhány momentumot felújítanom.

Rámutatam arra, hogy a 24 koronás vadászjegy — a világ legmagasabb díja — akadálya lesz a ezélnak, amelyet vele elérni akarnak. A 24 korona túl magas a kevésbé vagyonosok számára. A vagyonosabb többet áldozván a közre, kétségtelenül megkövetelheti az államvédelmet. De ahhoz nincs joga, hogy azért, mivel vagyonosabb, mivel könnyebb áldoznia, monopóliuma legyen a testet és lelket egyaránt edző vadászsportban s amikor a köznek semmi haszna nincs belőle, abból a kevésbé vagyonosak (nem a semmivel nem bírók, akiknek fegyverük az ásó és kapu) ki legyenek zárva s ezek, ha akarnák is, ne hozzásák meg áldozatukat. Ily eljárás lehetetlen kulturállam-

Tudom, hogy nem egy nagy úr szívesebben fogadta volna ez őszinte tisztelettől áthatott kézesókot, mint a diadalkaput és fáklászenét.

Hangos szóval vígan jönnek a többi vadászok is. Sejtelmük sines arról, hogy fönt az ország határan mi történt.

Az öreg úr már messziről kiáltja:

— Két vaddisznót lőttünk!

— Hány lövéssel? — kérdezem.

Négygyel.

— Nohát mi két lövéssel négy disznót lőttünk!

Ezt mondja öcsém egy kisgyereknek, de nem nekem — szól a válasz.

Mikor azonban a zsákmányt meglátja, fejét kétkezően rázva csak ámul-bámul, de nem szól egy szót sem.

Csak útközben lökött egyetlen egyszer oldalba:

— Öcsém, nem voltak azok gutaütött disznók?

Nem egészen, feleltem. Csak akkor ütötte meg őket a guta, mikor az ólomgolyócskák már bennük volt!

Juran Vidor.

ban. Én e részben épen oly ultrademokrata vagyok, mint amily „high tory” a vadászat gyakorlatában.

Az állam 24 koronával sokkal kevesebbet vesz be, mint a felére leszállított árból kapna. A tapasztalás megmutatta, hogy a 24 koronás jegyek eredménye ép úgy fogyott, amint szaporodott az annélkül vadászók száma, hála a magyar közigazgatás léhaságának, de magának a törvénynek is. Én ma is a 12 koronára való leszállítást kívánom.

Továbbá már csak a tenyésztés szempontjából is az önálló vadászterületek térfogatát a 200 kat. holdról 400-ra való emelését ajánlom. A bérbeadandó területeknél pedig ugyanazon szempontból a szokásos bértartamot hat évről tizenkettőre felemelni. Természetesen épségben maradván ezekre a nyilvános árverés kötelezettsége.

Feltétlenül kívánom azt, hogy oly egyén, akinek nincs vadászterülete, vadászjegyet ne kapjon. Így azután: saját területe-e az vagy magános, avagy társulati bérlet, egyre megy. Magában értetik az, hogy bárhol legyen vadászterülete az illetőnek, jegyével az országban bárhol „mint vendég” szabadon vadászhat.

Vadászjegy nélkül senkinek vadásznia nem szabad. Ennek hiánya a rendőri közegek által kérlelhetlenül üldözendő. A büntetés a bíróság hatáskörébe utasítandó s ezáltal a legszigorúbban büntetendő; ugyanezen szempont alá esvén a tilalmi idő ellen elkövetett vétség.

Ez azután már nem a törvénybe tartozik; de a társadalomra. A vadászurak is legyenek a törvénytisztelet feltétlen őrei.

Öreg királyunk — bár nem köteles — vadászjegyet mindenkor megváltja. Ugy tett a néhai való: „Ole Willem” is. Megtörtént, hogy a Feldpolizei megérkezvén, a jegyét legelőször az öreg eszászár mutatta fel. Ugy hiszem, hogy a törvénytiszteletnek ezzel szebb példáját statuálta, mint olyik tekintetes — pardon nagyságos — Mokány Berezi uram. Mert hát a törvénynek ezim- és rangkülönbség nélkül mindnyájunk felett kellene állania. A támogatást a rend közegeinek mindnyájunknak meg kellene adnuuk. S ez meglesz, mihelyt nem birunk álfogalommal a jogbitorlók elleni fellépésről s ha a *nyílt feljelentést* nem tévesztjük össze a magyar jellemmel össze nem férő *titkos feludással*.

Olyan orvvadász, akinek vadászterülete van, rara avis. S ha az orrára koppintanak, nem lesz egy sem. Oly egyéneket, akiknél alapos a gyanu efféle üzérkedésre, a közigazgatási hatóság a liezit czióból egyszerűen zárjon ki.

Az a postulátum, hogy vadászterület nélkül vadászni nem szabad, egyáltalában nem arisztokratikus velleítés, hiszen vadászterületet bérelni társaságban is lehet s ha valaki ezt nem tehetné, azt hiszem: „minden tisztességes embernek” akad oly ismerőse, aki azzal szívesen honorálja, hogy valamely területére beveszi. Az azután a harmadikra nem tartozik: „*bérfeladás mellett-e vagy annélkül?*”

Ha vadászjegy vadászterület nélkül nem kapható, vadászni pedig vadászjegy nélkül nem lehet, mert a szigorú ellenőrzés és még szigorúbb büntetés azt nem engedeli. Enneként következik az, hogy akik eddig szabadon gázoltak a faluban s körül tábbon, mennel megbírhatóbb lesz a vadászjegy ára szegényebb embernek is, a vadászjegyet meg fogják váltani. A tapasztalás — mint már megemlítettem — helyesre vitte, hogy a vadászjegyek

fogytak, a vadászok szaporodtak. Mentül több lesz azok száma, akik vadászjeggyel váltottak, annul több lesz a korrekt vadász. Mennél több korrekt vadász lesz, annul többet nyer a vadóro és tenyésztő. Ha a korrekt vadász és tenyésztő szaporodik, készen van a nemzetgazdászati haszon. De gyarapodni fog az ethikai haszon is, mert — másként nem lehetvén — a szokás révén természettől válik s így megizmosodik a meglazult törvénytisztelet is s vele a mások jogainak a respektálása. Korrekt szomszéd pedig mindig nagy nyereség. A magyar vadászok legtöbbször a törvénytiek kell a korrekt vadászatra kényszeríteni. Mentül többet s lassankint mindenkit erre kényszerítünk, annul többet arat az állam is a vadászjegyek árából. Tehát ha vadászterület nélkül nincs vadászjegy, emelkül nem lehet vadászni: ha pedig mégis valakinek tetszenék, annak kontrát ráig a kérlelhetlen ellenőrzés és a bíróság szigorja s ha a két utóbb nevezett faktor nemesak a papíroson áll: nemesak a vadászat s annak nemzetgazdászati jelentősége nyer, de az állam is tiszcz aranyit fog kapni a 12 koronára leszállított vadászjegyekből, mint kapott eddig, amikor csak az váltott, akinek épen kedre tartotta.

A főkéllék pedig az, hogy legyen az ellenőrzés szigorú, a büntetés pedig kérlelhetlen. Meg kell itt is szünnie az aritikus magyar szokásnak, hogy a legtöbb törvény rendeltetése meddő maradjon a laza vagy semmi végrehajtás végett. Meg kell végképen szünnie annak az abszurdumnak, hogy 20 korona bírság megváltható egy napi leüléssel. Egy gányó lelő vagy lehurkol egy esomé foglyot, vagy 50 nyulat, avagy öt özet s szépen megkeres ezzel 200 koronát. Azután egyszer hurokra kerül véletlenül, elmarasztalják 10 koronára. Kényelmesen leül egy napot. Nem meret-e felett az ipsze nagyot s nem kezdi-e biztosan újra? De ha minden koronáért egy napot kellene ülnie: vajjon nem értené-e meg, hogy — németül szólva „diess ist schon eine andere Lesart?“

Inomisse meg kell változtatni a vadászati tilalom idejét is. A mai állapot nem felel meg sem a tenyésztés, sem a nemzetgazdászati haszon céljainak. A polgári évvel együtt a vadászati tilalom is december 31-én le kell záródnia. A vadászati tilalom, illetve a vadászat megnyitása pedig feltétlenül hátrább tolandó.

Csupán vadászataink tárgyát képező néhány vadnemünkre fogok a következőkben kiterjeszkedni.

A nyúl még itt nálunk a felvidéken is poczkos szeptemberben. Enyhe tél mellett pedig már januáriusban a havon az elpárázás kétségtelen nyomai láthatók. Ennek dacára pedig már augusztus 15-én lövik rakásra s miután a nőtények nem inálnak el oly hamar, főképen a poczkos vagy szoptató nőtényeket. Ami azután még ennél is furesább, már akkor megindul rájuk a hajsza az agárral s ez tart február elsejéig. Ehhez nem kell bővebb kommentár. A nyúl vadászati tilomának korrekt ideje: október 1-jétől december 31-ikéig.

A legképzeltetlenebb atrocitás az, amelyet a szerenesétlen őzbakkal követnek el. A tilalmi idő január 15-től április 1-ig! Mit mond ehhez a józan ész, a humanizmus és a jó izlés? Aganestalan bak nem bak, csak hústömeg. Erre gentleman vadász nem vadászhat: az efféle a mérszáros dolga. Tokos aganes nem trofea: a bőr alatt nyüzsgő kukacok pedig nem valami izléses falat. Április 1-én a szegény elesi-

gázott bak még csak nem is hús. S mégis engedi a törvény löni. Shocking! A bak akkor bak, midőn aganesa már teljesen éret s ki van szinesedve; a dressje pedig nem szürke s nem czafatos, de vörös. A bak lelőési tilalma korrekt módon december 1-étől június 1-éig tart. Így is egy félévig van zaklatásnak kitéve.

Ez azután már nem a törvénybe, de a józan tenyésztőre tartozik. Korrekt vadásznak még arra is kell ügyelnie, hogy az üzekedésig ne puffogtassa el azon bakjait, amelyek után erőteljes succrescenciát várhat.

A szegény sutákkal pedig még képtelenebb ostobaságot követünk el. Október 15-étől december 31-éig lövik. S mit lőnek le egy lövésre? Teherben járó anyaállatot és nem egy darabot, mert ilyenkor az anya már legtöbb esetben két gidát hord a méhében. Hát emberi dolog ez, avagy józan tenyésztési princípium? De tovább megyek. Ennyi deperdita bizonyos. De lehet nem három, hanem öt az áldozat. Az elesett anyának ez évben ellett két gidája, amelyeknek az anya gondozó szeretetére még nagyon is szüksége volna. E nélkül könnyen ezek is elpusztulnak. Azután a tilalom elmúltával még a legtöbb anya szoptat. A júniusban ellett gidáké pedig kivétel nélkül. Tessék az elesett suták tölgyét október-novemberben megnyomni, feltétlenül tej van benne. Ennek ellene vehetnék, hogy hát a tehénnek van teje az elválasztás után is. Hát persze, hogy van; csak egyet ne tessék elfelejteni, hogy a tej a folytonos fejéssel való irritálás miatt nem vész el. Ne tessék fejni; a tehén is el fog zülleni. Az, hogy a sutaöz az üzekedéssel együtt választ is — mese; szoptat az tovább is, — tudtommal a sutát nem feji a majoros, tehát nem a folytonos irritálás miatt nem züllik el a teje.

Beismerem, hogy a suták abszolút kimélése a legbutább tenyésztési eljárás. Kell sutákat is löni; de nem akkor, amidőn hármat lőttünk vele s koczkáztattunk még más kettőt. Én a sutákat csak cserkészeten engedném löni augusztusban. Ez az egyedül raczionabilis eljárás. Akkor azután le kell löni minden öreg meddő s minden csenevész sutát. Hajtóvadászaton ezt megállapítani lehetetlen. Cserkészeten feltétlenül. A csenevész feltétlenül konstatalható, az öreg meddő szintén, behorpadt nyergével, lelógó hasával és fityegő ajakával.

Ugyanez áll a szarvastehenekre nézve is.

A foglyok már aug. 1-én prédául vannak dobva. Hát uram fia! ez már valódi „Auszjägeri“. Eltekintve attól, hogy nem kell egyéb, mint egy záporos május és június eleje, azután vége az első költésnek. Augusztus 1-én a második költés fűrj nagyságú. A magyar vadász ostoba virtusa lelőni az öregeket. Akkor azután vége a foltnak is. Hát nem elég baj az, hogy megváltozott gazdálkodási rendszerünk folytán simára borotváljuk a tarlót s a szegény foglyoknak a kukoriczán s répán kívül más búvóhelyük nincs s így ki vannak téve a ragadozók százainak? Még a védő szülőket is lelővik! Pedig ezekre még a gáblereknek is szükségük van, sőt talán az aranyosoknak is? Tollunk átallja meg-

emlékezni azon urakról, akik büszkén fityogtatják aggatékukon a veréb s fűrj nagysága közt változó ártatlan áldozatokat. Erre legjobb refrain a szakács-

né átka. Mert enni se valók, ép úgy nem, mint az öreg ósapó, amelynél a német azt mondja: „und den alten Hahn schenk der Schwiegermutter“! A fogolyvadászat korrekt ideje szeptember 1-től november 30-ig. Igaz, hogy épen nem telnék meg annyira a napló; de annál több maradna a biztosító kamarában jövőre.

Megvallom — bár másként nem tehetvén, én is leledzem e bűnben — nagyon inhumánusnak tartom a siketfajd és nyirfajdkakas dürgéskor való lelövését. Lehet, hogy önkívületi állapotában megejteni a legkönnyebb. De hogy gavalléria-e, ezt felhasználni csaknem butává vált állapotában ledurrantani? ez más kérdés. Ezt ugyan korunk állhumanitása azon költői frázissal igyekszik kimenteni, hogy: „a legszebb szerelem mámorában kimúlni“. Lehet, de melyik vadász úrnak volna kedve ily élvezetes kimúláshoz?

A legszebb mulatságok egyike úgy szeptemberben egy jó vizslával a nyirfajdra vadászni. Ez épen oly remek sport, mint az angoloké a grouse-ra a skót moorokon. Ezeknek a józanészű és kalmárszellemű angoloknak sohase jutott eszükbe „a magyar úri tempó a grouse-okra dürgésben vadászni“. Pedig a grouse-ok ép úgy dürgnek, mint a nyirfajdok. Hogy a vadászatnál esetleg egy pár fiatal tyúk is eleshetnék, ez igaz. De ez nem volna se károsabb, se kevésbé gentlemanlik, mint a kakas dürgéskor való lövése. Elvégre minden tisztességes vadász tudja, hogy a fajok közt túlnyomó sok a kakas. Ez már szeptemberben megkülönböztethető. Tehát tyúk csak véletlenül esnek, mert a vadász urak többségéről mégis csak fel kell tennünk, hogy tisztességes urak.

Jövő alkalommal szerkesztő úr engedelmével talán valami kynológiai dolgot küldök.

Hanva, 1906 febr. 1.

Hanvay Zoltán.

Vaddisznóvadászatok Zemplénben.

I.

Régen történt, még a hatvanas évek végén, de talán nem lesz unalmas lapunk tisztelt olvasóinak, ha nem ékesítem vadászatainkat költött körülményekkel, hanem egyszerűen a valóban megtörténtekeket írom le.

Vármegyénk Sárossal határos, nyugati részén a Bártfától jövő Topoly vize völgyén mint akkori másodalispán és mint ilyen, úrbéri és tagosítási bíró, jártam el. Barátaim tudván, hogy szeretek jó társaságban vadászatokon részt venni, a munka bevégezte utáni napra vadászatot rendeztek. Főrendező C. A. barátom, a működő főmérnök volt, akinek Zarnutó akkori birtokosa erdeiben a vadászati jogot átadta. Itt vadásztunk tehát nyár derekán, július hóban.

A társaság ha nem csalódom — mintegy tizenöt vadászból állott. Hajtó volt lövén. Kutya is volt egy, kopónak alig mondhatom, mert esakis színe emlékeztetett némileg a kopóra; terméke alakja épen nem. Sokkal kisebb is volt a rendes kopónál és szép állapotban semmi tekintetben nem

volt mondható. Ez a C. A. barátomé volt, aki azt egy molnártól vette és azt állította róla, hogy semmi egyéb vadat nem hajt, de a sertést soha el nem hagyja. Erről utóbb meg is győződtem. Ugy tapasztaltam, hogy vaddisznóra az a kutya a legjobb, akár kopó, akár kuvasz, amely esakis vaddisznót szeret hajtani.

Meglehetősen sűrű tölgyes erdővel borított két halom közt esörgedező kis patak mentén állottunk fel; a hajtók a kelet felőli hegyet hajtották. A hajtás vége felé megszólalt a hegyoldal, körülbelül velem szemben a „Zahraj“, C. A. barátom kutyája, de nem itt jött ki. A hegyoldal lefelé, jobb szárnyunk felé húzódott a hajtás. Majd rövid egymásutánban eldőrdült három vagy négy lövés és közben fájdalmas malaczsivítás hangzott. Itt baj lesz — gondoltam magamban — azt hívén, hogy malaczos kocza került puska elébe s valamely ügyetlen vadász nem az anyját, de a malaczt lőtte le, amire az anyja dühösen támadni szokott. Megindultam tehát lefelé, szomszédaim is követtek, de a lövés színhelyére érve láttuk, hogy nincs baj, mert nem idei, de tavalyi malaczkok jöttek lövésre, amelyek oly vékony hangon sivitottak. Kettő feküdt, egy harmadik állítólag megsértezve ment el, de elment nyomában a kutya is. C. A. barátom rögtön el is küldött két puskás kerülőt a hang után, hogy hozzák el a harmadik süldőt, mert különben a kutya sem kerül vissza.

Ekkor a második hajtást akként rendezték, hogy a vadászok nagyobb része helyben maradva, csak arezot fordított; engem azonban vagy negyed magammal a vonal balszárnyára állítottak. Bent a hajtásban ismét lövés történt s azután balfelőli szomszédomra kijött mintegy tizenöt malacz, de kettős lövésére egy sem esett el. Én is rájuk lőttem golyóval, de a nagy távolság miatt nem találtam.

Itt az erdő szálas, ritka volt és a tizenöt malacz mégis egymásután és nem csoportban futott; tehát nemesak nagy hóban teszik ezt, hogy egymás nyomában könnyebben futhassanak, de nyáron is és ezt más alkalomkor is tapasztaltam; esak egyszer láttam őket a lövésektől meglepetve szétszóródní. Bal szomszédom, H. Ö., minthogy meleg volt és ő árnyékban állott, szalmakalapját lába mellé a földre tette s azon megmutatta nekünk a megsebzett malaczból ráesett véreseppet, oly szorosán a lába mellett mentek el, de el nem esett egy sem. Azonban a hajtásban történt lövésre ismét elesett egy és a kerülők a kutyával együtt elhozták azt is, melyet az első hajtásban megsebeztek.

Igy azután négy egyenlő, szépen megvedlett és jó húsban levő süldőt fektettünk egymás mellé.

II.

Ugyanazon év oszén, három hónappal utóbb, ismét vadásztunk azon a hegylánczon, valamivel tovább északra, a rudlyói, agyagosi stb. hegyeken.

A főrendező ismét C. A. barátom volt. Az első hajtások üresek voltak, mert itt is azt a hibát követük el, melyet tapasztalásom szerint szinte mindannyiszor elkövetnek vadászatröndezőink, kivált a nyári hónapokban: minél messzebb és beljebb keresik a vaddisznót és medvét a rengetegben, holott az a szélekhez, az aljhoz közelebb keres alkalmas tanyát, ahonnan könnyebben juthat táplálékához. Délután egyszerre esak kettő szakadt a társaság, úgy a puskások, mint a hajtók. Egy része C. A. barátommal és velem a hegy gerinczén vártuk a többieket, sőt kétszer is

üzentünk nekik, hogy oda jöjjenek. Ők viszont minket hívtak, hogy oda jöjjünk. Erre végre barátom is nagy zúgolódással ráállván, lementünk hozzájuk a falu feletti hegyoldalon levő szép szálás erdőbe.

Itt megtudván, hogy az egyik kerülő tartóztatta ott a társaság egy részét, sőt már a hajtást is elrendelte, barátom nagy dorgálásban fakadt ki: „Hát én nyulaeskákra hívtam ide az urakat?”

Ismervén heves természetét, a kerülő szó nélkül a hajtók közé ment, mi pedig megálltunk, ahol éppen helyet találtunk. Csakhamar megindult a hajtás és nemsokára kiáltja valaki: „Vigyázzatok, urak! mert vadkan megyen, olyan mint egy szamar!”

„Ejh! csak a kerülő bolondít minket, -- mondja C. A. — mert látja, hogy haragszom”. Kis idő múlva azonban feljebb, jobbra tőlünk négy vagy öt lövés dördül el és megszólal a „Zahraj” (már az előbbi vadászatnál ismertetett kutya; „Zahraj” tótul annyi, mint „húzdrá!”). Most felszalad hozzánk a kerülő és C. A. elé állván, diadalmas hangon így szól: „No hát kérem, nyulaeskákra hoztam ide az urakat?” A vadkan azonban nem esett el, de a hegyoldalon ment észak felé, a kutya mindenütt nyomában. A társaság pedig ismét ketté szakadt, egy része, így én is, a hang után mentünk, a kényelmesebbek ott maradtak.

Amilyen könnyen tudtam akkor menni, talán én lehettem volna az első, aki utólérem a megsebzett vadkant, de Z. T. főszolgabíró barátom vagy kétszer feltartóztatott, mondván, hogy hátha visszatér. De nem tért. Halálosan van megsebesítve. — mondtam — mert nem megy a hegynek fölfelé. Mintegy félóra üldözés után három lövést hallottunk, mire a kutya elhallgatott. „Megvan!” kiáltottam és nemsokára oda értünk. Gyönyörű szép, nagy fekete vadkan feküdt ott, a kutya mellette.

Egy ideig gyönyörködtünk benne, azután szekerért küldtünk, amely elhozza, a kutyát pedig madzagra kötve elhúztuk tőle és indultunk vissza, mindenütt az erdő szélén menve, a társaság hátrahagyott részéhez.

Egy idő múlva a kutyát szabadon bocsájtottuk, azt tartva, hogy már nem megy vissza a vadkanhoz; de az előttünk nem messze csakhamar esaholni kezd. Többen lekaptuk fegyvereinket vállunkról s a hang után idultunk, de egy kis fiú aki ott az erdőszéli eserbjében legelő marhákat őrzött — azt állítván, hogy a kutya borjút hajt, a többiek ismét vállukra vetették a fegyvert, csak én és N. J. barátom bizván a kutyában, hogy nem esal, mentünk a hang után, sűrű alacsony bokrok közé, én balra, ő jobbra. De a hang egyszerre megszűnt. N. J. barátom izgatottan jön hozzám, azt mondja, hogy a kutya ismét egy nagy vadkant hajt, de amint ő meglátta, az is észrevette őt és rögtön eltűnt a sűrűségben, hogy nem lehetett rá. A vadkan és a kutya arra vették útjokat, ahol a társaságtól elváltunk, mikor az első vadkant vettük üldözőbe.

Nem hallottunk többé se hajtást, se lövést és mivel már alkonyodott, egyenesen Agyagosra mentünk, ahol vaesorával vártak ránk. A szobába, ahol terítve volt, én léptem be elsőnek, utánam V. V. fiatal ember, aki azonban a társaság hátramaradt részéhez tartozott.

„Bátyám! — kérdi tőlem — hát meg volt az a vadkan sebesítve?”

„Már hogy ne lett volna?” — feleltem én.

„Nem látszott rajta, mikor lelőttük” — vetette ő vissza.

A beszédből megértve a helyzetet „Hát úgy kettő

van!” — kiáltottam fel örömmel. De minek folytassam a párbeszédet; mondjuk el röviden a történeteket.

A második vadkan, amelylyel ott a eserbjében N. J. barátom találkozott, éppen Agyagos felé vette útját, ahol már a vadászok beszélgetve kijöttek az erdőből s a nyílt mezőn ballagtak le a falu felé. A hajtók is már falvak szerint — kik hová valók voltak — csoportosulva jöttek. Egyszer csak H. L. barátom azt mondja C. A.-nak, „Te, az olyan hang, mint a te kutyádé!”

„Igaz, felelte ő, de hát mit csinálna az itt?” — De alighogy ezt kimondta, nagy kiabálás támadt, „tu je! tu je!” (itt van, itt van) ordították a hajtók s a vadkan a kutya előtt ott terem közöttük a szabad mezőn. Vagy négyen dupláztak belé egészen közélről s a vadkan ott tűzben el is esett; senki se tudta meghatározni, ki lövésétől.

Már erősen alkonyodott, sőt szinte sötét volt, midőn a két nagy vadkan ott feküdt az agyagosi koresma udvarán. Akkori mérték szerint az első 365, a második 275 fontot nyomott.

A majd egész napi sikertelenség után az esti órák ily váratlan eredményt hoztak.

III.

Az 1868-1870-ik évi rendkívül szigorú télen, mikor másodszer soroztunk a m. kir. honvédséghez is, sorhadi és honvédségi tisztekkel soroztam Homonnán.

Egy hétfői napon reggel bejön C. E. esebinyei körjegyző és azt mondja: „Jöjjenek az urak hozzám vadászni; egy esomó vaddisznó van nálam kinyomozva, olyan hajtásban mint a kert.”

„Jó! — feleltem — én hiszem, hogy vannak a tiszt urak közt, akik szeretnek vadászni — (de jó magam is, gondoltam) — de mi nem mehetünk, a nép be van rendelve, mi meg nem szakíthatjuk a munkát.”

„Hát mikor végzik be?” — kérdezte a jegyző.

„Szerdán — feleltem — s így esütörtökön talán mehetnének.”

„Hát jöjjenek az urak esütörtökön.”

„Hanem kondást fogadjon hozzájuk, hogy el ne menjenek” — gúnyolódtam vele.

„Hát kondást fogadok — mondá határozott hangon — és azért is ott lesznek.”

Nagyon kételkedtem benne, de azért közöltem a sorozóbizottság tagjaival, akik, egy-kettő kivételével, szívesen vállalkoztak.

Csütörtökön tehát d. e. 11¹/₂ órakor megérkeztünk Csebinyére, ahol a sok hajtó és ott használt apró száнка készen várt s még a házba sem léptünk be, már viték a párolgó ételt. Röviden étkezvén, elindultunk. A jegyző lakása a legszélső ház volt a faluban, közvetlen közelében egy patak folyt kelet felől. Ennek völgyén mentünk tehát felfelé keletnek. Festői látvány volt, amint a száncakon a sok hajtó kíséretében hosszú szalagként húzódtunk. Egy cipőalakú dombhoz értünk, amelynek a falu felőli, nyugoti oldala szép erdővel volt borítva; keleti oldala kopár volt.

„Itt ebben az erdőben vannak a disznók” mondá a jegyző — én az urakat az erdőn kívül állítom

Féli kép.

fel, hogy idő előtt fel ne riaszszuk őket. En a tulsó szárnyán leszek és mikor én megyek be az erdőbe, az urak is induljanak meg és a szélső fák közt álljanak fel."

Utközben bemutattam neki K. L. honvédfőhadnagy barátomat, kérvén, hogy állítsa lehetőleg jó helyre, mert még sohasem látott vaddisznót. El is állította már a vonal közepén túl, azután F. főerdész, ennek felső szomszédjául A. A. szolgabíró (most nyug. kir. táblai bíró), ez után engem, tul rajtam P. A. lelkész, híres vaddisznóvadász: az utolsó balszárnyas ő maga lett.

Alig indult meg a hajtás, már kiáltották: „Trimajte sza panove, bo sza szvinyi uzs rusili!” (Vigyázzatok urak, mert a disznók már megindultak) és nemsokára eldőrdült egy lövés, messze tőlünk ott lent a jobbszárnyunkon. Ezután teljes esend vagy tíz perczig... Akkor azután jobbra tölem — akkor úgy látszott, hogy szomszédom előtt, de utóbb meggyőződtem, hogy a harmadik szomszéd előtt megjelentek a disznók.

Egy középnagyságú fekete kan vezetett, ennek nyomában még vagy három valamivel kisebb darab; a többit a nagy hegy hajlása és a nagy hó miatt nem láthattam. Megállottam és esodálkoztam, hogy szomszédjaim nem lönek, mert elég közel voltak. Végre megszólal az első lövés, mindjárt rá a második: a fekete kan ekkor már nem láttam, de a szürkébb kisebbek — hirtelen nem is számolhattam meg, hány volt, — szétugrasztva szaladtak. A harmadik és negyedik lövés a közvetlen szomszédomé volt és míg én egyet cselba akartam venni, megláttam leghátul egy óriási nagy állatot.

Természetes, hogy nem néztem többé a lépésnyire körülöttem szaladgáló apróságokra, de vártam a nagyra, amely azonban jobbra (nekem balra) tért, mintegy ötven lépésnyi távban. Cselba vettem és elrántottam a ravaszt, mikor épen egy vastag dült fán ugrott át. Lövésem után fejre esett s én teljesen megnyugodva abban, hogy ott fekszik, magam körül néztem, van-e még az apróbbak közül vagy egy, amelyre löhetnék: de azok már elmenekültek. Ekkor ismét a nagy kan felé fordítottam tekintetemet és látom, hogy megy tovább és mindjárt láthatatlan lesz, mert bokros sűrűség van előtte. Ezt úgy sem látom többé, gondoltam és szinte taláalomra, nehogy elmulasztzam, rálövök a másik esőből: de nyilván elhibáztam. Ekkor a balszárnyunkon kettős lövés dördült és a kan jön vissza és néhány lépésnyire tölem sétálva, szinte tántorogva megy ki a hajtásból, én pedig üres fegyverrel bámulok rá! mert még akkor nem voltak hátultöltőink, az elöltöltőt pedig nem lehet oly rövid néhány másodpercz alatt megtölteni.

A vezető fekete kan feküdt, de több nem. Erre az első lövést csakugyan az említett K. L. főhadnagy tette, de ő hasba lötte, F. erdész pedig szíven, mire rögtön elesett. Erdészek és vadászok a nagy kan vérző nyomát megvizsgálván, azt állapították meg, hogy a vékonyan van átlove. Küldtünk is kerülöket, hogy a nyomán menve, hozzák el, ha lehet. Mi nem maradhattunk éjszakára és visszautaztunk Homonnára.

Utólag hallottam, hogy a kiküldött kerülök estig és másnap ismét d. e. 10 óráig mentek a véres nyomon, de akkor hóförgőleg támadt és befujta hóval a nyomot.

Ezek voltak másodnapkori vaddisznó-vadászataim.

Matolai F. etc.

Hull a hó, kedves szüzfekér pelyhekben szállodgál, lassú imbolygással egyik a másik után...

Vastag fehér hótakaró borítja be az alvó természetet. Ablakomon a fagy szebbnél-szebb, bizarr alakú jégvirágokat rajzol.

Jóleső megelegedéssel tekintek ki a hidegbe, látom a házunk előtt búslakodó szomorúfűzek kis csoportját, amint egy-egy fekete gúnyás rablómadár az ágak közé libben; erre mintha megrázkódnék szegény fa, úgy hull, szital esendes zizegéssel le a földre az ágakon felrakodott hóréteg.

Kint zuzmarás hideg... bent a meleg szobában pattogó tűz... esöndes reggeli szürkület... mind-mind oly különös érzést kelt vadászszívemben. Öröm is, nem is.

Elgondolom, hogy az anyai örömet, vig órákat hozó első hó annál több veszedelmet, bút-bánatot visz be a természet fenséges templomába: az erdőbe.

Szegény kis őzikék! Itt van ismét a hó, mely ha megfagy, felvérezi gyöngé lábaitokat és a ragadozók zsákmánya leszte.

Jó szerenese még, hogy van valaki, aki vigyáz reátok, szegény kis gyámoltalanok.

Lassan világosodik, gyorsan múlik az idő: egyszer csak azt veszem észre, hogy vállamhoz simul a kedves express és sűrűn lépegetek meleg botosaimban ki az erdőre, a megbeszélte találkozóra.

Kurucz hideg van, ugyanesak szaporán szedegetem lábaimat, daczára a nehéz botosoknak, mert ha sokáig egy helyben találnam hagyni, félő, hogy oda-fagynának. Nemsokára, egy forduló után megpillantom a vadásztársaságot. Amint látom, már varnak engem.

Egy borkabátos úr ugyanesak szorongatja markában a klipitklapatóriumot.

Rettentő mód fázhat az ipse: de hisz nem esoda, van vagy két méter hosszú.

Mellette ellentét a jól megtermett igazi vadászalak, a főerdész, barnaprémis kis bundában. Épen az erdőöröknek adja ki a parancsokat.

Nemsokára a hajtók elmennek, mi még kis ideig maradunk: van időnk, míg azok körülérik a nagy erdőt.

Ezalatt elállt a havazás is s az így felszabadult tekintet esapongva járhatott a remek tájakon.

Lassan felkapaszkodva a fővonalra, a főerdész egymás után állít el benünket.

Mindenkinek a vadváltókat mutatja: „Éz kérem biztos hely, ha kitör a vad, itt menekül.”

Elhiszi mindenki, mert a főerdész tapasztalt vadász s emellett kitünő lövő.

Azt hiszem, mindnyájan abban a reményben vagyunk, hogy nemsokára melegünk lesz ebben a farkasordító hidegben.

Elesendesült minden. Gyönyörű szelesendes, havas,

zuzmarás világ veszi körül az embert. Remek kép!

Elmerengve nézem a kis meleg forrást, amint lassan-lassan olvasztja magába a körülötte lévő hóre-tegeket.

Kop-kop, messze a túloldalon kopognak a hajtók, lassan csoszogva a nagy hóban, ereszkednek le a meredeken.

Megindul a menekülő vadak dobogása.

Három szarvas vágat felém, bámulatos könnyedséggel rüppenve át a mély szakadékon s amint kiérnek a vadaszvonalra, megtorpannak. Királyi tizenkettes az egyik, büszke tekintettel vizsgál tetőtől talpig. Hej! csak két hónappal ezelőtt találkoztunk volna, majd beszélnél akkor te kis puska...

Tompa dörrenést hoz kapkodva a légáram, mit sebes egymásutánban két másik követ. Mintha rügök löknék, úgy ugrik fel a királyi vad, aczélizmai megfeszülve röpitik tova s nemsokára dobogása is elenyészik.

Eltűnt a gyönyörű kép...

De mi volt ez a sok lövés? Ha úgy folytatják, magja sem marad.

Azonban másképp történt.

Még egy lövés esvén, vége a hajtásnak, kibújnak a havas, toprongyos alakok, összejönnek a vadászok. Utolsónak jön az erdőgyakornok, arczáról messziről le lehet olvasni, hogy nagyot készül mondani.

Hozzánk érve, elmeséli, hogy neki két hatalmas vadkan jött és mind a kettőt elhibázta ezzel a hitvány söréttel, „hej! ha nekem expresszem lenne, majd megtanítanám keztyűbe dudálni az ilyen agyaras fajzatot”, fűzte hozzá fennem.

Hiába beszélt neki prinzipálisa, hogy löni kell tudni, nem adta be a kulcsot sehogysem.

Végre megszánta a főerdész és egy hajtásra puskát eseréltek.

Úgy intéztem a dolgot, hogy a főerdész közelében lévén, lássam, mit tud a söréttel. Alig kezdik meg a hajtást, kilencz lövés dördül el gyanús egymásutánban: szegény hegyek alig tudják ezt a sok nagy hangot kellőképp visszhangozni. No, gondoltam magamban, örül most a „Gyaki”, fényes elégtételt szerez magának.

Kilencz lövés — tekintélyes summa; ahogy én ismerem a Gyakit, még képes egyet a kondából ledurrítani.

Magam elé képelem a diadalittas nimródót fekete zsákmányával; az lesz azután öröm!

De nini, miféle zaj ez, ami felriaszt gondolataimból? Három darab esztendő süldő koczog a főerdész felé. Mi lesz most?

Kettő kiugrik a vonalra... duplát villan a sörétes s im, az egyik megroppant derékkal összeesik, a másik halálra sebzetten támolyog tovább pár lépést.

A harmadik ijedten visszafordul s ugyancsak viszi az irháját. Mégis jó lehet az a vén sörétes, mert a harmadikat 70 lépésről állítják meg a jól irányzott sörétek.

Megelégedetten gyűjt rá a főerdész egy szivarra s várja a hajtás végét, ami egy rövid negyedóra múlva be is következett.

Összegyűltünk mindnyájan a lobogó tűz mellé, ahol étvágygerjesztően csiklandozta orrunkat a sülő peccsenye szaga. S ki volt ismét az utolsó? Az erdőgyakornok.

Szó nélkül adta át a fegyvert mosolygó prinzipálisanak.

Mi pedig nem akartuk kérdezősködésünkkel bosszantani, agyonhallgattuk a dolgot.

Csak később tudtuk meg, hogy négy disznó jött neki, duplázott mindegyikre, de még csak nem is véreztett egy sem.

Taxner Ernő.

Érdekes hírek labororiumunkból. Az idei télen az összes állatfajok más évekhez képest általában elkésve érkeztek labororiumunkba. Minden fajnak meg van ugyszólván a maga ideje, amikor legtömegesebben lövik és küldik be intézetünkbe. Így a nagy sasoknak az ideje ősszel, a nagy füles bagolyé pedig december—január hónapokban van. A téli kacsák és buvárok január és február hónapokban érkeznek sűrűbben, a medvék karácsony előtt, a farkasok karácsony tájt stb. Az idén azonban általában késést tapasztaltunk e tekintetben. Nagy sasok egész télen át voltak; a nagy füles baglyok csak január végén érkeztek nagyobb számmal; medvék szintén egész télen át jöttek. Hiuz az idén több érkezett mint más években; hét darabot küldtek be kitömés végett; ezek közül feltűnően foltozott kettő volt, amelyet Turóc megyéből kaptunk. Fehér rókát nem kaptunk egyet sem, de feketeszínűt se: holott pedig eddig minden esztendőben volt ilyen egy-kettő. Általában fehér állat kevés volt az idén.

Az időjárás rendtelensége s az enyhe tél okozhatta ezeket az eltéréseket az eddigi tapasztalt időszerű jelentkezésektől. Selyemfarkú (csontmadár) és fenyvesrigó csak alig volt néhány február hónapban. Az urali baglyok, mintha elmaradtak volna az idén s nem jöttek volna át Oroszországból hazánkba. A gatyás ölyv szintén nagyrészt hiányzott. Más években sokkal több réti sas érkezik intézetünkbe, mint szirti sas; az idén fordítva volt: a nagy sasok között több folt az utóbbi faj példánya.

A legnagyobb állat, amit az idén kitömtünk, szép szarvasbika volt, melyet Wimpffen grófnak Bécsbe készítettünk; vadkan egészben kitömve négy volt: feje készült vagy 30 drb. Medvét összesen 21-et kaptunk. Bölényfejet kettőt. Vadmaeska aránylag kevés volt. A rókáknak általában vékony bundájuk volt.

Kérjük t. előfizetőinket, akik még hátralekban vannak az előfizetési díjakkal, hogy mielőbb rendezzék tartozásukat, nehogy a lap szétküldésében zavar támadjon.

Szerkesztői üzenetek.

S. I. úrnak. Tudjuk, hogy általános az érdeklődés a budapesti akvárium iránt, de a mostani viszonyok között még nem létesíthetjük. Várnunk kell vele.

B. erdész úrnak. A jövő hónapban fogunk rátérni. Nem holjeseljük. Közzé fogjuk adni.

Dr. Lendl Adolf preparatóriuma
Telefon 194. Budapest, II., Donáti-u. 7. Telefon 19.

Budapest, 1892: arany érem.
Debreczen, 1894: első. all. érem.
Leipzig, 1894: díszoklevél.
Lemberg, 1894: elismerő oklevél.
Zenta, 1895: első arany-érem.
Moszkva, 1896: első ezüst-érem.
Budapest, mill. kiáll. 1896. 2 érem
Ludenscheid, 1897:
ezüst-érem.
Brussel, 1897: arany
érem.
Temesvár, 1900:
díszoklevél.
Paris, 1900: 2 arany
érem.
Pozsony, 1902: arany érem.

Legmagasabb és magas elismerések

A Vallás- és Közoktatási, a Földművelés-
ügyi Minisztériumok és Budapest Szekes
Főváros Tanácsának, a Múzeumok és
Könyvtárak országos főfelügyelőségének
ajánlatai.

A. M. N. Múzeum és
Európa elsőrangú múzeumainak szállítója.

Pontos címet és esetleg vasúti
állomás megjelölést kérjük.

MAGYAR TANSZERKÉSZÍTŐ-INTÉZET

FELDMANN GYULA

BUDAPEST, VI., FELSŐ-ERDŐSOR 5.

(TELEFON 17-23.)

Minden irányú iskola t. vezetőinek,
tanárainak és tanítóinak szives figyelmébe ajánlja

hazai saját gyártású

fizikai, kémiai, természetrajzi és geometriai tanszereit.

Üvegtechnikai intézet.

Szakzerű tanácsesél és tájékoztató költségvetéssel szívesen szol-
gálunk iskolák felszerelése alkalmával. Újabb szerkezetű
tanszerek elkészítését és tanszerek javítását elvállaljuk; me-
chanikai és üvegtechnikai precíziós munkákat elfogadunk

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

"A m. kir. Vallás- és Közoktatási Miniszter a Feldmann Gyula fele physikai és
kémiai tanszergyártat és üvegtechnikai intézetet az enémű beszerzési forrásokot
ajánlott hazai czegek közé utólagosan felvette." (Hivatalos Közlöny X. II. 229.)

"A m. k. Vallás- és Közoktatási Miniszter Feldmann Gyula budapesti tanszer-
gyáros által készített természettani eszközökből a részletes jegyzékben felsorolt
physikai alap- és kibővített felszerelési jegyzéket a népiskolák számára tanszerül
engedélyezte és az engedélyezett tanszerek jegyzékébe felvette." (Hivatalos Köz-
löny. X. 17. 360.) (40782 1902.)

Hogy miért

gyarapodnak a kutyák jobban, ha a
FATTINGER-FÉLE
szabadalmazott húrostos
kutyalepénnyel

etetik, mint más tepszer használatának köny-
nyen érthető, ha tekintetbe vesszük, hogy
Fattinger húrostos kutyalepénnyel kellem-
keverve mindazon tapanyagokat tartja magába, melyek a kutyák szék- és
seglétének megtelemek.

A főoszt. budapesti igazgató állatorvosintézetes és a legelső első
főosztós kutyákat egy-az-egyébber a Fattinger-féle kutyalepénnyel
etetik, mely tájékoztat az állatorvosok és a legnépszerűbb ajánlások.

50 kg. 22 korona, 5 kilos bérmentes csomag 3 korona. A etetik és
tenyésztő szabályokat tartalmazó intézet megengedéssel esetleg nyugati kül-
dünk. Flutal kutyák, gyengeszervezetű kutyák stb. részletek szék- és
szék tepszerekről szíves árjegyzékeket ingyen és bérmentve küldünk.

FATTINGER ÉS TÁRSA

állatelepedelgyár

Wien (Bécs), Wieden.

200 első díj!

Utazások értékelnek!

Intézetünkben kapható könyvek:

<i>Lendl.</i> Állatok kitéméséről,	3 kor.	—	III
<i>Kohaut-Lendl.</i> Mikroszkópi gyakorlat elemei, 2 kötet	9	—	—
<i>Kohaut.</i> Madármeghatározó	elfogyott		
<i>Lakatos.</i> Császármadár	3	60	—
" Nappali orymadarak	3	—	—
<i>Györffy.</i> Növénygyűjtés	—	60	—
<i>Frisvaldszky.</i> Aves Hungariae	3	—	—

Megkezdődött a tavaszi vadászat.

Tisztelettel ajánljuk preparáló intézetünket a vadászó
közönség szives figyelmébe.

Kitémésre alkalmas 2 drb teljesen kifejlett, szép,
nagy, **lehetőleg hím farkast** vesz intézetünk.
Zsákba kötve, nyúzatlanul, csak kizsigerelve, friss
állapotban kérjük vasúti gyorsárúként küldeni.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyoiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára,
kítűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

Czím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Hajós-utca 32. szám.

Jutányos árak.

TELEFON 18-99.

Jutányos árak.

A TERNYI ZETT szerkesztője és kiadója: Budapest, II., Donáti u. 7. dr. Lendl Adolf intézete.
Nyomatott: Aves-életnyí *Ózón* könyvnyomdájában Szeged, Aradi utca 6.

